

Aino-Mari Tuuri

Puhelimen

POMOKSI

ota digimaailma haltuun

Kuvittanut Lille Santanen

Teksti © Aino-Mari Tuuri, 2022

Kuvitus © Lille Santanen, 2022

Teoskokonaisuus © Tammi ja tekijät, 2022

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Graafinen suunnittelu Lille Santanen

ISBN 978-952-04-4336-8

Painettu EU:ssa

*Aino-Mari Tuuri
Kuvittanut Lille Santanen*

Puhelimen POMOKSI

ota digimaailma haltuun

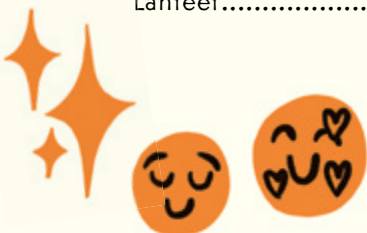
Tammi — Helsinki

SISÄLLYS

1. Miksi digilaitteet ovat niin kiinnostavia?.....	10
...ja miksi digilaitteita pitäisi ymmärtää?	12
Puhelimen pomous on myös ymmärtämistä	15
Työkalu vai kuitenkin jotain muuta?	17
Kiinnostavan tarkoitus.....	21
Ei suinkaan pelkkä väline	24
Kasvot kertovat ja paljastavat	28
Vastaa heti! Vastaatko heti? Vastaa heti!	33
Haluan huomiosi	35
2. Käytätkö joskus digilaitteita enemmän kuin haluaisit?	38
...ja miksi se todellakin kannattaa huomata?	40
Houkuttava koukuttavuus.....	42
Palkinnot innostavat – myös salakavalasti	47
Seurassa, porukalla, jengissä, joukolla, yhdessä.....	52
Mitä silmäni näkevätään?.....	55
Hauskuuden halu ja viihteen palo.....	59
3. Millainen olo sinulle tulee digilaitteiden käytöstä?	62
...ja mistä sen edes voi tietää?	64
Paikoilleen kivettynyt kroppa	66
Pääkoppa kovilla digimailmassa	68
Bumerangi eli pakko vastata.....	69
Haluan olla osa ryhmää!	72
Entä kun vähän jännityttäisi?	73

Suurimmilla on paljon voimaa.....	80
Tylsyyden tärkeys.....	81
Jääkö sekuntikaan kuvaamatta ja taltioimatta?.....	84
4. Miten tunteet vaikuttavat ihmissuhteisiin?	86
...ja miten tämä liittyy digilaitteisiin?	88
Erilaisia suhteita ja erilaisia tunteita.....	93
Digilaittein yksinäisyyden kimppuun	95
Onpas raskasta! Ja onpas hienoa!	99
Mutsis oli! Nettiiriitelystä ja -kiusaamisesta sopuun	104
5. Voiko perhesuhteita hoitaa digilaitteilla?	110
...ja olisiko digilaitteista rauhankoneiksi?	112
Rajat, rajat, rajat	112
Aika ruudulla ja ruudulle	114
Riidankylvöstä ruuturatkaisuihin	118
Hyvä käytös digissä on hyvää käytöstä muuallakin.....	122
Nyt se laite pois!.....	125
6. Tehtävä: lisää hyvää!.....	126
...ja vähän siitä, miten hyvää sitten lisäään	128
Missaamisen pelosta missaamisen iloon	132
Lopuksi	135
Kiitokset.....	138
Lähteet.....	139

1. Miksi digilaitteet ovat niin kiinnostavia?

Älypuhelin. Läppäritietokone.
Tablettitietokone. Älyrannekello.

Kaikki nuo ovat digilaitteita. Digilaite tarkoittaa tuttuja laitteita, jotka toimivat digitaalisesti ja jotka ovat osa monen arkipäivää. Usein ne ovat mukana kannettavia ja siksi aina lähettyvillä.

...ja miksi digilaitteita pitäisi ymmärtää?

Onko sinulla digilaite? Koska luet tätä kirjaa, niin varmaankin sinulla on. Se on luultavasti aivan siinä kätesi ulottuvilla. Tai jos nyt on ilta, ehkä olet laittanut sen nukkumaan ja lataukseen. Joka tapauksessa veikkaan, että tiedät tarkkaan, missä se on, eikö vain? Niin tärkeä kaveri siitä on monelle meistä tullut.

Oletko koskaan miettinyt, miksi sinulla on oma digilaite? Et taida olla vielä työelämässä, jossa tarvitset laitetta tajuttoman tärkeisiin työasioihin. Vai oletkohan jo muuttanut omillesi ja tarvitset laitetta sähkölaskun maksamiseen?

Todennäköisesti tarvitset digilaitetta ainakin koulussa ja läksyissä. Puhelimellasi voi olla opiskeluun liittyviä viestejä ja tehtäviä. Olet ehkä tehnyt koulutehtäviä digilaitteella, nostonut virtuaalista kättäsi ja puhunut ruudulla näkyvälle opettajalle. Näin oli varsinkin etäkouluaikaan. Laitteilla haetaan myös tietoa, ja se on mukavan nopeaa ja helppoakin. Digilaitteista on paljon hyötyä.

Digilaitteita on monenlaisia, ja niistä on sekä hyötyä että huvia. Ne ovat itse asiassa kerrassaan mahtavia! Nyt saatat huudahtaa: ”Hei, tiesin jo tuon kaiken ja olen samaa mieltä!” Lisäksi todennäköisesti osaat käyttää laitteita erinomaisesti.

Mutta riittääkö se? Pitäisikö myös ymmärtää, miksi ne ovat sellaisia kuin ovat ja tuntuvat siltä, miltä tuntuvat? Se voisi itse asiassa olla hyödyllistä, sillä digilaitteet ovat muuttaneet maailmaamme ja meitä todella paljon. Eikä niiden kanssa eläminen ole ihan yksinkertaista. Siitä kaikesta kerrotaan tässä kirjassa.

Digilaitteiden määrä on lisääntynyt maapallolla valtavasti lyhyessä ajassa, ja niiden vaikutus ihmisten elämään on ollut mullistava. Mieti esimerkiksi sitä, miten erilaista olisi, jos jokaisella matkalla sinulla olisi mukanasasi paperinen, valtava kartta, josta sinun olisi etsittävä reitti perille. Ensin kartalta pitäisi löytää oikea

osoite, sitten suunnitella reitti... Tai miten erilaista olisi aina vain soittaa kaverille, jos viestejä ei olisi olemassakaan.

Erityisen merkittäviä laitteet ovat silloin, kun niitä käyttää itse ja kun myös lähipiirillä on kullakin omat laitteensa. Silloin digilaitteet ovat läsnä oikeastaan jokaisessa elämän hetkessä. Päivin ja öin. Yölläkin ne ovat valmiina herättämään sinut oikeaan aikaan ja raportoimaan heti herättyäsi kuulumiset ja tuoreimmat videot.

Digilaitteiden käyttäminen herättää paljon kysymyksiä. On mietittävä, millaisissa tilanteissa laitetta on sopivaa käyttää, milloin käyttö on liiallista tai vääränlaista, onko digilaitteen vilkuilu kohteliasta tai turvallista, ja ennen kaikkea: milloin apuväline on muuttunut hallitsijaksi. Onko olemassa hetkiä, jolloin digilaitetta onkin hankala laittaa sivuun? Tuleeko sitä ajatelleksi ihan koko ajan, tai jättääkö se mieleen asioita, joista on vaikea puhua muille?

Nämä kysymykset eivät ole ihan helppoja, eikä niihin ole aina selviä vastauksia, sillä usko tai älä, digilaitteet ovat varsin tuore juttu.

Sellaisia mukana kulkevia laitteita, joissa on pääsy internetiin, kutsutaan joskus älylaitteiksi. Ei niissä ole älyä yhtään sen enempää kuin tietokoneella on tietoa (eli ei lainkaan), mutta ne ovat kannettavia ja langattomia, ne käsittelevät tietoja ja tekevät laskutoimituksia. Ne ovat tehokkaita koneita. Kannettavuus sai aikaan sen, että niitä todentotta alettiin kantaa mukana taskuissa ja laukuissa. Aina ja kaikkialla. Miten kätevää!

Puhelimen pomous on myös ymmärtämistä

Älylaitteet alkoivat yleistyä 2000-luvun alussa. Ne ovat siis luultavasti olleet olemassa koko sinun tähänastisen elinikäsi mutta eivät välttämättä koko isompien sisarustesi tai vanhempien serkkujesi elinikää. Vanhempasi luultavasti muistavat hyvin, milloin saivat ensimmäiset puhelimensa, joilla pääsi selaamaan internetiä. (Kysypä, varmasti muistavat!)

Laitteiden elinikä voi tuntua pitkältä, mutta ihmisten käyttäytymisen muuttuu aina hyyyyyyvin hitaaaaaasti. Sinäkin periaatteessa tiedät, että likapyykki kuuluu pyykkikoriin, mutta sen vieminen sinne onkin vaikeampi asia. Meille on syntynyt aikamoinen digisoppa, ja sopan toinen nimi on käyttäytymissoppa. Tai voisi se olla pelisääntösoppakin. Joka tapauksessa soppaa riittää. Kun suurensuuri digitaalinen mullistus on vaikuttanut ihmisten elämään niin lyhyessä ajassa, ihmiset eivät ole ehtineet sopeutua uudenlaiseen elämäntyyliin.

Toivottavasti tämä kirja auttaa sinua ymmärtämään digilaitteita, muita ja ennen kaikkea itseäsi. Itsesi kanssa sinä kuitenkin vietät kaikista eniten aikaa – voisipa melkein sanoa, että *koko ajan*. Juuri nytkin. Ja nyt!

Jotta soppa olisi entistä sekavampi, digilaitteet eivät ole vielä valmiita. Ehei! Vaikka ne ottavat huippuhienoja kuvia ja yhdistävät ihmisiä eri puolilta maailmaa, niitä voi ja pitää yhä parantaa. Ne ovat kehittyneet läpi lyhyen elinaikansa. Tai oikeastaan: ihmiset kehittävät laitteita koko ajan. Ne ovat ihmisten keksimiä, kehitämiä ja muokkaamia. Niitä voi siis kehittää ja muuttaa. Niin pitääkin tehdä, jos huomataan, että ne eivät toimi tai vaikuttavat ihmisiin liikaa tai saavat meistä liikaa tietoa. Lisääkö digilaitteiden käyttäminen enemmän hyvää vai huonoa oloa? Ovatko ne juhlien ilomooottori vai ankeuttaja – vai kumpakin?

1980-LUKU

Tosi isojen puhelinten aika. Hädin tuskin kannettavia laatioita. Painavia!

1990-LUKU

Ensimmäinen kannettavaksi kutsuttava puhelin. Siinä ei ollut vielä internetiä, mutta sillä pystyi kyllä soittamaan.

2000-LUKU

Kannettavan digilaitteen sai liitettyä nettiin. Tai netti sujahti laitteisiin, miten vain. Tämä muutti paljon asioita!

2010-LUKU

Ensimmäinen tablettitietokone julkaistiin.

2020-LUKU

Älylaitteet ovat yleistyneet valtavasti. Niitä käytetään paljon, joskus oikeastaan koko ajan.

1988

Mummo kokeili uutta kampausta. Oi niitä aikoja!

1995

Setä kehitti klassikoksi muodostuneen jälkiruoan. Sitä on sittemmin tehty miltei vuosittain.

2009

Serkku syntyi. Vai oliko se pikkuserkku?

2017

Naapurin vauva syntyi. Ei ole enää vauva. Hetkinen, minäs vuonna minä synnyinkään?

**Miksi digilaitteet
ovat niin kiinnostavia?**

**Käytätkö joskus
digilaitteita
enemmän kuin
haluaisit?**

Tartu digilaitetta sarvista ja ryhdy sen pomoksi!

Katsot viidettä kissavideota putkeen. Ruudun ja sinut on vallannut oikea kissalauma, eikä loppua näy! Tuntuu lähes mahdolltomalta lopettaa videoiden katsomista, vaikka se ei enää tunnukaan kovin hyvältä. Digilaitteet ovat houkuttavia, kerrassaan mahtavia, tehokkaita ja sulavalinjaisia huomiokoneita. Ne vievät mennessään. Mutta jospa laite ei veisi sinua vaan sinä laitetta? Matka kohti puhelimen pomoutta alkaa nyt!

Aino-Mari Tuuri on tietokirjailija ja toimittaja, joka kirjoittaa monipuolisista ja ajankohtaisista aiheista lapsille ja aikuisille. Aino-Marin kodissa vilkkuu lukuisia digilaitteita, joista on joskus iloa ja välillä vaivaa.

Lille Santanen on toiminut kuvittajana ja graafikkona vuodesta 2011. Hän hankki juuri älypuhelimien yli viiden vuoden älypuhelimintauon jälkeen mutta aikoo jatkossakin vastaanottaa puheluita ja tekstiviestejä vanhaan älyttömään luuriinsa.

**Millainen olo
digilaitteiden
käytöstä tulee?**

**Miten digilaitteet
vaikuttavat
ihmissuhteisiin?**

**Voisiko digilaitteet olla
riidankylväjän sijaan
rauhankone?**

**Jospa laite ei
veisi sinua vaan
sinä laitetta?**

www.tammi.fi
L61.7 ISBN 978-952-04-4336-8

Kansi: Lille Santanen